

Дехтяр Надія Анатоліївна

к.е.н., доцент,

Кучкова Аліна Олександрівна

студентка,

Сумський державний університет, м. Суми

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних кризових умовах розвитку економіки України особливо актуальним постає питання щодо забезпечення ефективного функціонування підприємств, в тому числі за рахунок прискорення оборотності їх капіталу та оптимізації структури джерел його формування. Такі умови породжують необхідність у створенні певних організаційно-економічних передумов для ефективного управління оборотним капіталом, що дасть можливість раціонально використовувати фінансові та матеріальні ресурси, спрямовуючи їх певну частину на розвиток виробництва та його удосконалення.

Система управління оборотним капіталом (СУОК) підприємства повинна ґрунтуватись на глибокому розумінні природи поняття оборотного капіталу, як об'єкта управління, що вимагає попереднього вивчення його економічної сутності та змісту. У результаті критичного аналізу існуючих підходів до трактування сутності поняття «оборотний капітал» можна зауважити, що єдина точка зору щодо розуміння його сутності відсутня. У науковій літературі виділяють чотири підходи до розуміння сутності та змістовних особливостей оборотного капіталу: сума грошових коштів, що використовується для формування оборотних фондів та фондів обігу; сукупність мобільних активів, які використовуються протягом операційного циклу; авансована вартість; інвестиції, що вкладені в оборотні активи.

Підсумовуючи вищевикладене, сформуємо власне визначення поняття оборотного капіталу як частину капіталу підприємства, яка вкладається в оборотні активи, що обслуговують виробничий та фінансовий цикл, з метою здійснення безперервного процесу виробництва, реалізації продукції та одержання прибутку. Запропоноване визначення, на нашу думку, дозволяє враховувати не тільки вартісну природу оборотного капіталу, а й виділяє його речове втілення. Зокрема, в ньому чітко окреслюється мета вкладання коштів – отримання прибутку підприємством, також зазначається, що оборотний капітал – це частина загального капіталу, тобто як власного, так і позикового капіталу, що забезпечує безперервність процесу виробництва та реалізації продукції.

Зважаючи на роль оборотного капіталу у забезпеченні стабільного функціонування підприємства постає необхідність у побудові та реалізації ефективної СУОК. Система управління оборотним капіталом – це сукупність узгоджених між собою принципів, завдань, елементів і методів, які регулюють процес розробки та реалізації управлінських рішень щодо напрямку руху оборотного капіталу в заданих параметрах для досягнення місії та цілей підприємства.

Вважаємо, що систему управління оборотним капіталом варто розглядати в розрізі управлінської, процесної та елементної складових. Саме такий підхід закладено в основу розгляду СУОК в працях вітчизняних науковців Швидкої О. П. та Давидової К. В. Аналіз зазначених підходів дозволив нам сформулювати основні характерні ознаки кожної складової СУОБ. Так, в основу управлінської складової СУОК покладено такі управлінських функцій як: планування, прогнозування, нормування, мотивації, організації, обліку, контроль та оцінювання ефективності, що дозволяє забезпечити дієвість та результативності функціонування даної системи та має на меті зростання вартості капіталу підприємства, за рахунок отримання стабільного прибутку та задовільнить інтереси всіх зацікавлених осіб. Елементна складова СУОК пов'язана із необхідністю управління

окремими елементами оборотного капіталу, а саме: запасами; дебіторською та кредиторською заборгованістю; грошовими коштами через визначення обсягу, складу та структури кожного елемента, вибору кредитної та платіжної політики, прогнозування грошового потоку для здійснення безперервного процесу виробництва і реалізації продукції. Послідовність дій у вигляді наступних етапів: планування потреби в оборотному капіталі; вибір політики формування оборотного капіталу; оптимізація складу та структури оборотного капіталу; вибір стратегія фінансування оборотного капіталу; прийняття та реалізація управлінських рішень; моніторинг та контроль за ефективністю використання оборотного капіталу представляє процесну складову системи управління на підприємстві.

Однак, на нашу думку, СУОБ повинна базуватися на комплексному підході, який поєднує в собі: об'єкти, суб'єкти, принципи управління; функціональну підсистему з виокремленням елементів управління (оптимізація обсягів, структури та джерел фінансування оборотного капіталу); методів управління (організація, аналіз, контроль, прогнозування стратегії УОК); результативна складова; система впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на результати діяльності підприємства.

Отже, запропонована СУОБ підприємства дозволить, на нашу думку, не лише оптимізувати склад, структуру та джерела формування оборотного капіталу, а й дозволить спрогнозувати вибір стратегії управління оборотним капіталом суб'єкта господарювання в довгостроковому періоді та підвищити загальну ефективність його функціонування. СУОК є невід'ємною складовою єдиного процесу загального управління та має діяти як єдиний механізм, в якому керуюча, керована та функціонуюча підсистеми взаємопов'язані, і не функціонують окремо одна від одної.

Ефективне управління повинне забезпечити безперервний процес виробництва і реалізації продукції з найменшим розміром оборотних коштів,

які мають бути оптимально розподілені по всіх стадіях кругообігу у відповідній формі та в мінімальному, але достатньому обсязі.

Список використаної літератури

1. Польова О. Л. Система управління оборотним капіталом підприємства / О. Л. Польова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Випуск 21. – С. 92-95.

2. Швидка О. П. Управління оборотним капіталом підприємства : автореферат канд. екон. наук, спец. : 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами / О. П. Швидка ; ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – Київ, 2009. – 21 с.

3. Бензерук М. Необхідність управління оборотним капіталом підприємства в сучасних умовах / М. Бензерук // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2016. – № 9 (241). – С. 15-29.

4. Давидова К. В. Система управління оборотним капіталом підприємства: елементна структура та ефективність / К. В. Давидова // Економічні науки. – 2017. – № 150. – С. 39-42.

5. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. / За заг. ред. Школьник І. О. [І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека та ін.]. – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 368 с.

6. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / За заг. ред. Школьник І. О., Кремень В. М. [І. О. Школьник, В. М. Кремень, С. М. Козьменко та ін.]. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 488 с.